

Fonde kan slippe fri af Civilstyrelsens stramme praksis

Stram regulering kan gøre det svært for ikke-erhvervsdrivende fonde at skabe optimale betingelser for deres velgørende aktiviteter. Det oplever blandt andet flere indsamlende fonde, som har kvaler med at bruge arveindtægter til uddelinger eller med at få et ordentligt afkast på formuen i lavrenteøkonomien. Men det er forholdsvis enkelt at slippe ud af fondslovens restriktive regelsæt og Civilstyrelsens stramme praksis. Det var nogle af de pointer, der blev diskuteret da de indsamlende organisationers brancheorganisation, ISOBRO afholdt medlemsmøde om bestyrelsesansvar og fondslovgivning.

- af Jakob Thomsen

Passive arveindtægter og fondsmidler der er ikke giver nok afkast til fordel for udsatte børn, naturbevarelse eller til bekæmpelse af fattigdom og sygdom. Det er nogle af de problemer, som mange ikke-erhvervsdrivende fonde støder på, når de gode formål skal indordne sig under fondsloven og Civilstyrelsens praksis på fondsområdet.

Men det er forholdsvis enkelt at slippe fri af de regler, som gælder for organisationer, der har status som ikke-erhvervsdrivende fonde. Det var en af de pointer, der blev diskuteret da ISOBRO i sidste uge holdt medlemsmøde om bestyrelsesarbejde.

Fondsrådgiver hos EY, Martin Poulsen gennemgik det lovgivningskompleks, der dækker selvejende institutioner, foreninger, erhvervsdrivende fonde og ikke-erhvervsdrivende fonde. Herunder også de ansvarsregler, der gælder for bestyrelsesarbejdet i de forskellige organisationstyper.

Bestyrelsesmedlemmer i erhvervsdrivende fonde skal være opmærksomme på flere krav om afrapportering, åbenhed og transparens. Til gengæld er regler og praksis for de ikke-erhvervsdrivende fonde ofte strammere og mere detaljerede. Det kan på enkelte punkter give problemer for det filantropiske arbejde, som fondene og de frivillige i deres organisationer udfører.

Arv fryser fast på balancen

Flere fonde, som er sat i verden for at samle penge ind til gode formål, oplever for eksempel problemer, når de modtager arvemidler fra afdøde personer, som har ønsket at støtte det velgørende eller almennyttige arbejde, som fonden uddeler penge til.

Hvis ikke det udtrykkeligt står i testamnet, at pengene skal bruges til at uddelinger til fordel for de formål, som organisationen arbejder for – eksempelvis sygdomsforebyggelse eller udviklingsarbejde – så skal pengene lægges til fondens bundne kapital.

Det skyldes, at loven anskuer testators sidste vilje ud fra et fondsretligt perspektiv, og ikke ud fra en idé om, at afdøde har haft tanke på - her og nu - at bidrage til de konkrete velgørende indsatser, som organisationen er kendt for.

Med andre ord: Loven antager, at hvis ikke testator aktivt har taget stilling til, hvordan organisationen skal bruge pengene, så må det formodes at hensigten har været at styrke fonden i - med evighed for øje - at kunne bidrage til de overordnede formål i fundatsen.

Men da den bundne kapital i fondene netop er urørlig, kan det være svært for organisationerne at indfri afdødes sidste vilje, som set med organisationernes øjne i højere grad har været at omsætte pengene til gavn for det stykke arbejde organisationerne gør og de mennesker, de hjælper.

Konsekvensen er at det kun er forrentningen af arvemidlerne, der kan bruges til de velgørende formål.

Det problem forværres for tiden af, at [særreglerne om fondenes investeringer ifølge eksperter også er meget restriktive](#). Det skyldes den såkaldte anbringelsesbekendtgørelse, der kun gælder de ikke-erhvervsdrivende fonde. Ifølge disse regler, som er fastsat af Civilstyrelsen, må kun op til 50 procent af fondenes formue investeres i aktier eller investeringsforeninger. Derfor har mange fonde en stor beholdning af bankindeståender eller obligationer, som i øjeblikket giver meget lave afkast. Ifølge fondsøkonomer betyder det, at der i den nuværende lavrenteøkonomi bliver færre penge til uddelinger end ellers.

Også på uddelingssiden sætter Civilstyrelsens praksis begrænsninger for fondenes strategiske planlægning af uddelingspolitikken for de almennyttige indsatser. Ikke-erhvervsdrivende fonde, der har flere ligestillede uddelingsformål i fundatsen (vedtægterne), skal nemlig sørge for at uddele lige mange penge til hvert formål over tid.

Tydelige testamenter

Mennesker, der ønsker at støtte det velgørende arbejde i organisationer med fondskonstruktion, bør understrege i testamnet, at pengene skal uddeles til arbejdet for de gode formål i organisationen. Ellers er formodningen, at arv skal lægges til fondens bundne kapital. Det fremgår af fondsloven:

§ 9. En fonds bestyrelse må kun med fondsmyndighedens samtykke uddele:

1. de aktiver, der forelå ved fondens stiftelse, eller hvad der træder i stedet herfor,
2. de aktiver, som senere tilfalder fonden som arv eller gave, eller hvad der træder i stedet herfor, medmindre arveladeren eller giveren har bestemt, at aktiverne skal anvendes til uddeling, og
3. de aktiver, der modsvarer overskud, som er henlagt til konsolidering af fondens formue.

”Det betyder, at hvis en fond har fire ligestillede delformål, så skal der uddeles 25 pct. af uddelingssummen til hvert formål. Her har Civilstyrelsen en strammere praksis end den, der gælder for de erhvervsdrivende fonde, der er underlagt Erhvervsstyrelsens tilsyn,” sagde EY-rådgiver, Martin Poulsen, der tidligere har været faglig chef for Erhvervsstyrelsens fondskontor.

Etablér en ApS-webshop

Løsningen er dog lige til for de fonde, der ønsker at aktivere arvemidlerne og optimere kapitalforvaltningen, så flest mulig penge kan komme ud at arbejde for fondens almennyttige eller velgørende formål. For det er relativt enkelt at slippe ud af Civilstyrelsens regelpraksis. Det kan man gøre ved at registrere fonden som en erhvervsdrivende fond.

Det kræver enten, at fonden selv har erhvervsaktiviteter svarende til en omsætning for 250.000 kr. om året. Eller at fonden etablerer et anpartsselskab under sig. Det kunne f.eks. være et lille anpartsselskab, der driver en webshop inden for fondens indsatsområde. Når fonden ejer et anpartsselskab, betragtes den som en erhvervsdrivende fond og er dermed underlagt erhvervsfondsloven.

”Der er lovgivningsmæssigt en smidig overgang mellem det at være en ikke-erhvervsdrivende fond og det at blive en erhvervsdrivende fond, og det er der ikke noget i hverken lovgivningens ånd eller bogstav, der forhindrer, at man benytter sig af,” siger Martin Poulsen.

Det løser problemet med testamenter, som ikke specifikt omtaler uddelinger. I erhvervsdrivende fonde er der ikke noget, der hedder bunden kapital. I erhvervsfonde er det alene grundkapitalen, der ikke må røres. Midler, der tilfalder fonden i form af arv eller gaver, skal derfor ikke henlægges til formuen, men kan frit uddeles i efter det formål og de aktiviteter, som testator formentlig har haft i sine tanker, da vedkommende besluttede at testamentere til den pågældende organisation.

At blive registreret som erhvervsdrivende fond betyder samtidig, at fonden ikke længere er underlagt anbringelsesbekendtgørelsen for investering af formuen. Den gælder kun for fonde under fondsloven, som er Justitsministeriets og Civilstyrelsens ressort.

Konsekvensen af at lade sig registrere under Erhvervsstyrelsens tilsyn er, at fondsbestyrelsen frit kan vælge at placere formuen mest hensigtsmæssigt med henblik på at få et stabilt og vedvarende afkast af formuen, som gør det muligt at planlægge sine uddelingsaktiviteter.

God fondsledelse – en sund øvelse

Erhvervsdrivende fonde er dog underlagt flere krav om afrapportering og offentlighed end de ikke-erhvervsdrivende fonde. Det gælder i forhold til anbefaling-

erne om god fondsledelse, krav om en offentlig tilgængelig uddelingspolitik, og kravet om at bestyrelsen skal have en forretningsorden. Men bortset fra at det kræver ekstra tid at sætte sig ind i, så er det ikke nødvendigvis en dum idé at trimme sit bestyrelsesarbejde efter disse retningslinjer. Tværtimod kan det være en fordel for mange ikke-erhvervsdrivende fondsbestyrelser.

”Når man varetager ansvaret for en fond eller organisation er det en god idé at være bevidst om, hvad det enkelte bestyrelsesmedlem bidrager med ved bordet. Anbefalinger om god fondsledelse hjælper bestyrelsen med at få talt om de vigtigste ting. Det gør det legitimt at evaluere bestyrelsesarbejdet. Gør vi det godt nok? Har vi de rigtige kompetencer?” forklarede Martin Poulsen.

Det er nemlig karakteristisk for begge typer af fonde, at når bestyrelser løber ind i problemer med myndighederne, så er det ofte ikke fordi, de har gjort noget forkert – men fordi der er noget, de har forsømt at gøre.

Eksperterne pegede desuden på, at det ikke er ansvarspådragende at træffe beslutninger, som senere viser sig at være forkerte. Forretningsmæssige fejlskøn er lovlige. Men hvis man ikke har forsøgt at skaffe sig et ordentligt beslutningsgrundlag, kan det være ansvarspådragende.

I praksis betyder det, at bestyrelsen er forpligtet til at hente de kompetencer ind udefra eller at købe sig til dem, hvis de nødvendige kompetencer ikke er til stede i bestyrelsen.

Det gælder også bestyrelsesmedlemmer, der arbejder frivilligt, pointerede fonds-rådgiver i EY, Martin Poulsen.

”Ulønnet arbejde er ikke ansvarsfriholdt,” sagde han.

Nyhedsbrevet Danmarks Fonde

Danmarks Fonde er et netmedie om den uddelende fondsbranche. Vi formidler nyheder og baggrund om aktører, drift, rammevilkår, donationer og det filantropiske fondsmiljøes indflydelse i samfundet. Nyhedsbrevet udkommer hver anden uge, og vores artikler og undersøgelser er forbeholdt betalende abonnenter.

Du kan læse mere her: danmarksfonde.dk/om-os/

Og tegne abonnement her: danmarksfonde.dk/abonnement/